

УДК: 141.7:316.42

МАСЮК О.П.,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) olegpm16@mail.com

СПОДІВАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИБОРУ МАЙБУТНЬОГО ЖИТТЯ

Стаття присвячена осмисленню процесу вибору бажаного зразка майбутнього, що відбувається в межах сподівання. Метою статті є розкриття ролі сподівання у виборі майбутнього життя. У статті виявлено протилежність сподівання і очікування в фізичному та соціальному просторі, можливість утворення єдиного колективного сподівання, дуалістичний пріоритет у виборі майбутнього та вплив маніпуляторів на зазначений процес.

Ключові слова: сподівання, очікування, мрія, майбутнє, перспектива, інтенція, екстраполяція, вибір, розвиток.

Постановка наукової проблеми. Можливість власноруч обирати майбутнє та обертати мрії на дійсність завжди хвилювала людину. Вибір життєвого шляху і визначення перспективного розвитку країни збагачені розмаїттям наявних зразків імовірного майбутнього.

Сподівання виступає драйвером у виборі майбутнього життя. Воно є супроводом в процесі оцінки та вибору перспективи. Складність ситуації розкривається в той час, коли люди перестають продукувати бажані образи та блокують вибір конкретного майбутнього. Відтак, опис впливу сподівання на обрання бажаної проєкції життя є актуальною темою для наукової роботи.

Вибір є унікальним засобом організації людського існування, який в теперішньому часі може достатньо точно впливати на розвиток майбутнього. Велику небезпеку представляє можливість помилкового вибору, яка переслідує людину від біблейського гріхопадіння до сьогодення. Крім того, додає актуальності обраній темі складність розвитку рівня самостійності в процесі обрання особистого майбутнього.

Цілі статті та постановка завдань. Метою цієї статті є розкриття ролі сподівання у виборі майбутнього життя. Для реалізації зазначеної мети необхідно вирішити такі завдання: систематизація понятійного апарату роботи, аналіз підґрунтя для створення перспективного існування, визначення структурних елементів формалізації вибору майбутнього в межах сподівання, що розвивається на індивідуальному та колективному рівні.

Невизначена наукова проблема, якій присвячено статтю. Стаття розкриває роль сподівання у виборі шляху розвитку майбутнього життя людини та його вплив на складові цього процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання наукової проблеми. Окремі аспекти цієї теми досліджуються групами науковців в галузі філософії, психології, управління та мистецтва.

Одним з перших історичні традиції аналізу короткострокової перспективи розглядав К. Багрянородний [2]. Специфіку сприйняття перспективи існування та засоби вибору майбутнього розкривають Д. Аріелі [1], О. Баришников [3], Н. Таліб [7]. Оціночної складової вибору в суспільному просторі розглядає А. Камю [4]. Формалізацію бачення майбутнього та сценарування описують С. Переслегін [6] і колектив авторів на чолі з М. Лепським [5].

Виклад основного матеріалу дослідження та обґрунтування отриманих наукових результатів. Багатовекторність і насиченість феноменів, які характеризують та спрямовують майбутнє, значно ускладнює визначення понять, що їх позначають. Вони можуть відображати різний набір напрямків людської активності.

Складність і унікальність сподівання полягає в поєднанні пошуку, стандартизації та стимулювання до дії в майбутньому. Виділення вказаних процесів деталізує вибір життєвого шляху в суспільстві. В цьому контексті, сподівання представляє собою оціночно-вольовий акт з обрання перспективи існування та активного впровадження обраного майбутнього на практиці. Проаналізуємо взаємозв'язок «сподівання – очікування» в процесі людської діяльності. Очікування у фізиці виступає розрахунковою операцією, яка надає достовірний прогноз настання певного результату в процесі експерименту. Сподівання в соціальному просторі є засобом націленої реалізації перспективи життя. Вказані процеси мають багато спільних рис, але домінують в різних сферах людської активності. Розбіжність у потенціалі сподівання і очікування дезорієнтує суб'єктів вибору майбутнього життя. В основі цих прогнозних актів полягає темпоральний образ, який може мати різну ступінь відірваності від реальності. Задля деталізації розгляду звернемося до взаємозв'язку образу та екстраполяції в організації людської активності. Якщо мрія як відкладена мета виступає в якості конструктивної основи сподівання, то безплідна фантазія є початком очікування в суспільному просторі. Відтак, можна виділити реальний та ірреальний вибір бажаного майбутнього за допомогою надання переваги в його осмисленні.

Процес вибору пов'язаний з оцінкою альтернативних варіантів майбутнього. Саме оцінка виступає важелем для виконання сподівання. Попри нігілізм сучасного суспільства, в ньому залишилось місце для базових стандартів, якими вимірюється життя людини. А. Камю розмірковує над свободою та існуванням. Він пише: «Єдина відома мені свобода – це свобода думки та дій. Абсурд зводить до нуля всі мої шанси на вічну свободу, повертає мені свободу вчинків та на неї надихає. Позбавлення надії та майбутнього означає зростання готовності людини до дій» [4, с. 66]. Ця відмова від сподівання є також вибором майбутнього, але без його «виробника», який не вписується в темпоральний простір.

Зробимо акцент на специфіці осмислення перспективи. За рахунок інтенції на ідеальний образ майбутнього та потенціалу вірогідних результатів, подібні заходи виконують функцію активізації людської діяльності. Сподівання виступає як механізм фокусування, що концентрує

Сподівання в процесі вибору майбутнього життя

суб'єктивне бачення майбутнього на людських потребах і бажаннях. Це зумовлено тим, що воно поєднує в собі відчуття необхідного та спрямування накопичувальної активності людини. Одним з найбільш затребуваних варіантів вибору особистого майбутнього є можливість творити та займатись вільною працею. Акт творіння наближає людину до Бога. Митець відтворює світ, який бачить навколо та всередині себе. Інколи зовнішній та внутрішній світи накладаються у різних пропорціях в акті творіння. Подібний процес відбувається під час вибору перспективи існування. А. Камю стверджував: «Митець також, як і мислитель вкладає себе в свій твір та в ньому самоздійснюється» [4, с. 91]. Обираючи творчість, людина сподівається подолати вплив часу. Вона намагається перенести власне «Я» за межі часових горизонтів. Творчість є спробою дискусії з часом та можливістю відтворитись в своїх роботах. Разом з цим, людські сподівання про авторське безсмертя залежать від популярності, актуальності та ринкової привабливості твору. Людина-споживач диктує тривалість безсмертя людини-творця.

Поєднання проектування та художньої творчості підкреслює значення інтенції під час формування сподівання. О. Баришников, описуючи будову картини, зазначає: «Невід'ємною умовою реальності перспективного зображення є дотримання нормальних умов зорового сприйняття, тобто, перш за все, картина повинна поміщатись у межі поля зору» [3, с. 15]. Іntenція визначає фактичні умови для впровадження потенціальних змін суб'єктом проектного процесу. Практика визначення перспективи передбачає оцінку наявних варіантів досвіду та обрання найбільш прийняттого шляху. При цьому, вказаний процес включає в себе пошукову роботу щодо зібрання варіантів імовірного майбутнього, їх порівняльний аналіз, закладення ресурсів для роботи з випадковими ситуаціями та формування перспективного сценарію, який складається з сукупності кроків щодо отримання бажаних результатів. Сподівання є соціальним феноменом, який передбачає як індивідуальне, так і колективне існування проєкцій майбутнього. Синтез окремих індивідуальних сподівань утворює одне колективне сподівання за рахунок домінуючого вектору суспільного розвитку. Прикладом подібної ситуації є європейський вибір українського народу під час революції гідності. Таким чином, індивідуальне може утворювати цілісне колективне за рахунок єдиного вектору соціальної активності.

Процес вибору майбутнього завжди починається з дій конкретної людини. На важливості вибору виду діяльності людини для існування проекту ідеальної держави наголошували ще Платон та Аристотель. Обрання майбутньої діяльності є одним з основних засобів перспективного розвитку кожної людини. Досліджуючи вказаний процес щодо роботи в креативному середовищі, Н. Талеб наголошував: «Масштабовані професії кращі тільки для удачливих; в них існує дуже жорстка конкуренція, жахлива нерівність і гігантська невідповідність між зусиллями та винагородою: одиниці отримують великі шматки пирога, інші, ні в чому не повинні люди, залишаються ні з чим» [7, с. 67]. Вибір діяльності пов'язаний як з випадковою

«вдачею», так із закономірністю шляху «переможця». Суперечливість вибору обумовлена потребою кількісного накопичення суспільних благ. У цьому випадку, стикаємось з проявом дуалістичної оцінки індивідуальної перспективи.

Д. Аріелі підкреслює відносність вибору майбутніх кроків життя. Він пише: «Всередині нас немає вбудованого інструменту, який вимірює абсолютну цінність тієї чи іншої речі. Ми концентруємося на перевагах одного варіанту відносно іншого і відповідно з ними порівнюємо цінність кожного з варіантів» [1, с. 20]. Людиною майже завжди оволодіває еволюційне бажання володіти кращим і в більшій мірі. Відтак, окремо підготовлена сукупність варіантів з прогнозованими характеристиками може вплинути на процес вибору перспективи. Сподівання виступає засвоєним напрямком перспективного життя, який нав'язується впливовими учасниками суспільних відносин. У цьому процесі використовуються авторитетні суб'єкти взаємодії та образні конструкції, які характеризують бачення перспективного життя для більшості учасників суспільних відносин. Тобто, можна виділити наявність суб'єктів впливу на спільне майбутнє, які задають стандарти поведінки для більшості. В контексті колективного вибору перспективного життя вагоме значення має кількісний склад носіїв одного типу соціальних сподівань. При цьому, процес реалізації домінуючого сподівання практично не залежить від державного ладу та стану суспільно-історичного розвитку.

Інтенція вибору майбутнього пов'язана з характером бажаного існування людини. Діалог між виживанням та розвитком примушує прислуховуватись і сперечатись с тенденціями світового та суспільного розвитку. Намагаючись забезпечити виживання в майбутньому, людина бажає «осідлати» початок нового етапу розвитку, який ототожнюється з якісними змінами в суспільному житті. Осмислення практики життя передбачає в собі процес оцінки та визначення перспективи у вигляді накопичення як матеріальних, так і духовних благ. Достатньо цікавим є переважний дуалізм у виборі перспективи. В якості бажаного стану життя, частіше за все, людина обирає спокій та гармонію з оточуючим світом. Проте, умови існування та процес розвитку спрямовують людини в русло постійної нестабільності задля отримання кількісних накопичень. Існує і зворотній процес, коли сподівання на нестабільність дає можливість накопичувати ресурси життєдіяльності в бажаних обсягах. Акценти у взаємодії «гармонія – хаос» та «кількість – якість» змінюються у бік спокійного стану підчас наближення до реалізації кінцевого результату сподівання. Вагомий вплив на цей процес має соціокультурна сфера. В першу чергу, накопичені традиції виробництва матеріальних та духовних благ. Наявні закономірності буття визначають не тільки теперішнє, а й майбутнє існування людини. Характерний приклад можна знайти в роботі К. Багрянородного. Аналізуючи особливості функціонування шляху «З варяг у греки» в районі переправи біля острова Св. Григорія (Хортиця), він пише: «Ця переправа має ширину іподрому, а довжину, з низу до того місця, де

Сподівання в процесі вибору майбутнього життя

з'являються підводні скелі – наскільки пролетить стріла, того хто її пустив звідси туди. Через це до цього місця спускаються печеніги та воюють проти росів. Після того як пройдено це місце, вони досягають острова, який має назву Св. Григорій» [2, с. 49]. Виходячи з цього твердження, люди, які обрали діяльність пов'язану з небезпекою та значними ризиками намагаються спрямувати свій шлях до безпечних та святих місць, які стають запорукою гармонії. Проте, подібні складні умови дають можливість для значного збагачення, так як підвищують цінність товару. Відтак, ризик стає ціннішим за спокій.

Аналіз «суб'єкт-об'єктних» зв'язків в ході формування сподівання дозволяє виділити три напрямки оцінки при виборі бажаного майбутнього. По-перше, естетична привабливість об'єкту відбору. По-друге, швидкість настання обраного зразка існування. По-третє, імовірна кількість витрачених ресурсів задля досягнення результату. Соціальне тяжіння, наприклад, естетична привабливість є домінуючим напрямком, так як акцентує увагу на соціобіологічній природі людини, у якій біологічне виступає як передумовне, базове, а соціальне виступає як суттєве, вищим значенням якого є творча суб'єктність. Відповідність внутрішнім та зовнішнім стандартам краси збільшує імовірність обрання одного зі зразків майбутнього життя. Вибір на користь прекрасного об'єкта оцінки обумовлений як сакральним, так і еволюційним фактором. Тяга до краси є найбільш розповсюдженим важелем у прийнятті перспективних рішень у повсякденному житті. Д. Аріелі описує експеримент щодо впливу краси та симетрії на сприйняття обличчя і організацію особистого життя. Він пише: «Кожен раз, коли я роздавав листки, на яких були зображені звичайне обличчя, спотворене обличчя та інше звичайне обличчя, учасники надавали перевагу йти на побачення з власником звичайного обличчя, яке було подібним, але кращим за спотворене» [1, с. 32]. Вибір на користь привабливого стосується як особистого, так і колективного життя. Тяжіння до прекрасного є гарантованою інтенцією на кращу та стабільну перспективу. Привабливість виступає авансом в оцінці вибору кращого варіанту існування. Поряд з цим, сподівання є привабливим саме по собі, так як містить красивий образ майбутнього життя. Естетика сподівання є формою нормування перспективи.

Співставлення альтернатив з наявними еталонами в сподіванні активізує програму дій щодо перетворення життя людини. Сподівання постає феноменом, який включає в себе оцінку варіантів майбутнього по відношенню до бажаного еталону та вольову діяльність щодо його реалізації. У цьому контексті достатньо складно сформулювати межі проектного процесу, який розвивається від мрії до сподівання, а далі до конкретного плану дій. В якості межі можна назвати осмисленість та формалізацію процесу вибору майбутнього життя. Використовуючи критерій осмисленості розбудови соціальної поведінки, можна виділити наступні напрямки вибору перспективи в процесі сподівання. По-перше, апріорний вибір, який ґрунтується на пріоритеті чуттєвих засобів для обрання бажаного шляху розвитку. «Обирати серцем» можуть як особисте життя, так і соціальну

перспективу. Пріоритет відчуття над розумом у виборі перспективи залежить від наявності досвіду і соціокультурних традицій.

По-друге, апостеріорний вибір перспективи передбачає детальну оцінку наявних ресурсів і підбір на цій основі шляху майбутнього життя. Вагомим доповнення цього напрямку є цілісне врахування впливу раціональних та ірраціональних ситуацій на предмет оцінки. Н. Талеб описує помилковість апостеріорного вибору за допомогою образної історії. Він пише: «Представте собі індичку, яку годують кожен день. Кожен день годівлі буде закріплювати у птиці переконання, що в житті існує загальне правило: кожен день дружні представники людського роду, які «підклуються про її благо», як сказав би політик, насипають в годівницю зерно. Перед Днем подяки з індичкою трапиться дещо неочікуване. Це дещо призведе до перегляду переконань» [7, с. 84]. Виходячи з цього твердження, неочікувані події можуть значно змінити потенціал і продуктивність обраного напрямку перспективного життя. Диференціація в дослідженні ймовірних варіантів майбутнього дозволяє сформулювати більш життєздатне сподівання.

Для того, щоб відслідкувати значення несподіванки в обранні майбутнього повернемося до метафори «індички». Продовжуючи її пригоди, Н. Талеб стверджує: «З точки зору індички відсутність харчування в тисяча перший день – це чорний лебідь. Але не з точки зору м'ясника: він очікував те, що відбулось. Звідси висновок: чорний лебідь – це проблема дурня» [7, с. 90]. Проте, навіть якщо б «індичка» розпізнала ризик, вона навряд чи змогла б спланувати втечу від «м'ясника». Тобто, у виборі майбутнього завжди може існувати прийнятний ризик. З подібної ситуації походить особливий вид сподівання, який стабілізує сприйняття невизначеності майбутнього за рахунок прийняття або заперечення ризику. Самостійність у виборі майбутнього є виразником здібності продукування мрій та фантазій як засобів розбудови індивідуальної перспективи. Залежність у виборі передбачає в собі засвоєння сторонніх зразків майбутнього за рахунок екстраполяція односторонньо схваленої стратегії життя на індивідуальний виборчий процес.

Нав'язування є антигуманним засобом участі у формуванні сподівання. Маніпулювання вибором може відбуватись як у теперішньому, так і в майбутньому часі. Засвоєні зразки бажаного майбутнього можуть зберігатись у свідомості протягом достатньо довгого часу, поки не перестануть бути детермінантами суспільних відносинах.

Підкреслимо, що орієнтир у виборі майбутнього залежить від рівня розвитку індивідуалізму суб'єкта прийняття перспективного рішення. Вибір на користь колективного бачення майбутнього існування пов'язаний з необхідністю виживання в складних умовах життя. Поряд з цим, розповсюдження культури споживання та глобальності існування позбавляє людей потреби об'єднуватись для виживання в майбутньому. Описуючи споживання в індустріальній фазі суспільного розвитку, С. Переслегін зазначає: «Для росту необхідні ресурси: сировина, люди та ринки. І те, і друге, і третє передбачає простір, вільний від індустріального виробництва. І сподівання в процесі вибору майбутнього життя

вся історія індустріальної фази – це своєрідний «біг до моря», до межі населеного світу» [6, с. 15]. Людина в процесі споживання орієнтується на завершений тренд в людській взаємодії та ризикує «піти на дно» разом з ним. Виживання в довгостроковій перспективі передбачає пошук та опрацювання нових тенденцій суспільного розвитку. Аналізуючи формалізацію осмислення та перетворення майбутнього, М.А. Лепський зазначає: «Сценарування в життя людини спрямоване на підготовку та здійснення суб'єктноорієнтованої події у суб'єкт-суб'єктних відносинах, в яких у суб'єкта, що діє і пізнає, є можливість вплинути або організувати об'єктивне, що відбувається» [5, с. 390]. Сценарування стимулює активність суб'єкта прогностичного процесу, що виступає спільною рисою зі сподіванням. Цей засіб підкріплює та обґрунтовує вибір майбутньої програми життя.

В процесі вибору варіанту майбутнього вагому роль відіграє кількість драйверів та перешкод. Привалювання одного з цих важелів у змісті найбільш вірогідного сценарію змінює інтенцію в бік виживання або розвитку. Вагоме значення в сценаруванні грає суб'єктивний фактор. С. Переслегін зазначає: «При формуванні сценарію переходу до якогось майбутнього необхідно враховувати не тільки власні інтереси, але також інтереси та цілі інших акторів. Ця проблема може не стосуватись загальних тенденцій розвитку, але як тільки мова зайде про приватні питання, про реалізацію окремих стратегій, про особисті або групові інтереси – вона стає ключовою» [6, с. 77-78]. З зазначеним твердженням можна частково не погодитись, так як узгодження потребує будь-який рівень прийняття рівень у зв'язку з тим, що вони зв'язані між собою. Проте, усвідомлення того, що власне майбутнє залежить від інших суб'єктів суспільних відносин робить картину більш повною, а арсенал засобів більш різноманітним.

Висновки. Проведений аналіз ролі сподівання у виборі майбутнього життя людини дозволяє зробити наступні висновки. В цьому контексті виділяються стандартизація та стимулювання проектної діяльності, а сподівання виступає оціночно-вольовим актом з обрання перспективи існування та активного впровадження обраного майбутнього на практиці.

Процес вибору майбутнього пов'язаний з оцінкою альтернативних варіантів. Оцінка виступає важелем для реалізації сподівання. Маючи спільні ознаки екстраполяції, точності реалізації, сподівання та очікування майже одноосібно домінують у фізичному та соціальному вимірах. У формуванні сподівання необхідно враховувати імовірність появи випадкових ситуацій та включати максимальну сукупність альтернативних варіантів для найбільш точного аналізу. Частіше за все, процес вибору майбутнього носить дуалістичний характер. Сподівання містить як осмислення механізму вибору майбутнього, так і обрання перспективного стану існування. Людина визначає характер балансу між чуттям та розумом у розбудові власного життя протягом зримого майбутнього. Наявність суб'єктів впливу на спільну перспективу пов'язано з існуванням прогностичного авторитету та необхідністю концентрації індивідуальних моделей майбутнього в одному напрямку. Ймовірність зміни загального вектору існування за корисливим умислом

потребує введення суспільних обмежень на маніпуляцію людською свідомістю. Свобода і творчість як найбільш цінні людські бажання безпосередньо залежать від стану соціального простору. Бажаючи у майбутньому бути вільною та творчою, людина має спиратись на можливості, настрої та сприйняття оточуючого суспільного середовища. Зміст проектного процесу передбачає порівняння та вибір між власним сценарієм майбутнього і запропонованим в спільному просторі. В ході формування сподівання визначається індивідуальна перспектива та потенціал суспільного простору. Таким чином, вибір шляху життя людини є осмисленим балансом між проектом особистого існування та загальноприйнятою моделлю суспільного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ариели Д. Предсказуемая иррациональность. Скрытые силы, определяющие наши решения / Дэн Ариели; [пер. с англ. Павла Миронова; Стокгольмская школа экономики]. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2010. – 296 с. – (Книги Стокгольмской школы экономики).
2. Багрянородный К. Об управлении империей / Багрянородный К. – М.: Наука, 1991. – 496 с.
3. Барышников А. П. Перспектива / Барышников А. П.; [Четвертое исправленное и дополненное издание]. – М.: Искусство, 1955. – 198 с.
4. Камю А. Творчество и свобода. Сборник / Камю А.; [Пер. с франц. / Составление и предисловие К. Долгова. Комментарий С. Зенкина]. – М.: Радуга, 1990. – 608 с.
5. Лепський М.А. Прогнозний сценарій у стратегуванні політичних ситуацій та процесів: предметне поле та смислові складові // Основи стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів: навчальний посібник [Воловик В.І., Лепський М.А., Гугнін Е.А., Кудінов І.О. та ін.]; за заг. ред. М.А. Лепського; 2-ге видання. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – С. 390 – 411.
6. Переслегин С. Новые карты будущего, или Анти-Рэнд/ Сергей Переслегин. – М.: АСТ: АСТ Москва, СПб.: TerraFantastica, 2009. – 701 с.
7. Талей Н. Н. Черный лебедь. Под знаком непредсказуемости / [Пер. с англ. В. Сонькина, А. Бердичевского, М. Костионовой, О. Попова под редакцией М. Тюнькиной]. – М.: Колибри, 2009. – 528 с.

REFERENCES

1. Arieli D. Predskazuemaya irratsionalnost. Skrytye sily, opredelyayushchie nashi resheniya / Den Arieli; [per. s angl. Pavla Mironova; Stokgolmskaya shkola ekonomiki]. – M.: Mann, Ivanov i Ferber, 2010. – 296 s. – (Knigi Stokgolmskoy shkoly ekonomiki).
2. Bagryanorodnyy K. Ob upravlenii imperiey/ Bagryanorodnyy K. – M.: Nauka, 1991. – 496 s.
3. Baryshnikov A. P. Perspektiva/ Baryshnikov A. P.; [Chetvertoe ispravlennoe i dopolnennoe izdanie]. – M.: Iskusstvo, 1955. – 198 s.
4. Kamyu A. Tvorchestvo i svoboda. Sbornik/ Kamyu A.; [Per. s frants./ Sostavlenie i predislovie K. Dolgova. Kommentariy S. Zenkina]. – M.: Raduga, 1990. – 608 s.
5. Lepskiy M.A. Prognozniy stsenariy u strateguvanni politichnikh situatsiy ta protsesiv: predmetne pole ta smislovi skladovi// Osnovi strategichnogo prognozuvannya politichnikh situatsiy ta protsesiv: navchalniy posibnik [Volovik V.I., Lepskiy M.A., Gugnin Ye.A., Kudinov I.O. ta in.]; za zag. red. M.A. Lepskogo; 2-ge vidannya. – Zaporizhzhya: ZNU, 2015. – S. 390 – 411.

6. Pereslegin S. *Novye karty budushchego, ili Anti-Rend/ Sergey Pereslegin.* – М.: AST: AST Moskva, SPB.: Terra Fantastica, 2009. – 701 s.

7. Taleb N. N. *Chernyy lebed. Pod znakom nepredskazuemosti / [Per. s ang. V. Sonkina, A. Berdichevskogo, M. Kostionovoy, O. Popova pod redaktsiey M. Tyunkinoy].* – М.: Kolibri, 2009. – 528 s.

МАСЮК, А.П. - кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры социальной философии и управления, Запорожского национального университета (Запорожье, Украина) olegpm16@mail.com

СОЦИАЛЬНАЯ НАДЕЖДА В ПРОЦЕССЕ ВЫБОРА БУДУЩЕЙ ЖИЗНИ

Статья посвящена осмыслению процесса выбора желаемого образа будущего, который происходит в рамках социальной надежды. Целью статьи является раскрытие роли социальной надежды в выборе будущей жизни. В статье выявлены противоположность надежды и ожидания в физическом и социальном пространстве, возможность создания единой коллективной надежды, дуалистический приоритет в выборе будущего и влияние манипуляторов на указанный процесс.

Ключевые слова: надежда, ожидание, мечта, будущее, перспектива, интенция, экстраполяция, выбор, развитие.

MASUK, OLEG - Ph.D., associate professor, assistant professor of social philosophy and management, Zaporizhzhya National University (Zaporozhye, Ukraine) olegpm16@mail.com

EXPECTATION SDURING THE SELECTION OF THE FUTURE LIFE

The article is devoted to understanding the process of selecting the desired model of the future that is within expectations. The aim of the article is to reveal the role of social expectations in the choice of future life. The article revealed the opposite of hope and expectation in the physical and social space, the ability to create a collective hope, dualistic priority in the selection of the future and the impact of this process on manipulators.

Keywords: hope, expectation, a dream, a future perspective, intention, extrapolation, selection and development.

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2015 р.

Прийнята до друку 25.10.2015 р.